

Aan de Nationaal Coördinator Groningen

Op 4 november heeft u het concept Meerjarenprogramma 'Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen 2016-2020' (MJP) gepresenteerd. Wij hebben met waardering kennis genomen van het programma en uw toelichting daarop. Die waardering geldt tegelijk ook de vele medewerkers van onze eigen organisaties die aan de voorbereiding en de totstandkoming van het programma hebben bijgedragen.

Wij onderschrijven de leidende principes in het meerjarenprogramma: de bewoner centraal, de aanpak starten waar de risico's het grootst zijn en waar nodig en mogelijk het koppelen van leefbaarheid, duurzaamheid en economische ontwikkeling aan het primaat van veiligheid.

Deze risicogestuurde aanpak leidt tot uitvoering van de versterkingsopgave volgens de lijn van binnen naar buiten en van rij naar vrij. Wij benadrukken dat voor het bevorderen, in stand houden en herstel van vertrouwen van de bewoners in een veilige en toekomstbestendige woon- en leefomgeving een veilig huis de eerste vereiste is. Veilig in termen van bevingsbestendig en in termen van behoud van waarde van het eigen bezit.

Dit betekent dat ook in onze opvatting een succesvolle uitvoering van het programma alleen maar mogelijk is als tegelijk de oorzaak van de veiligheidsrisico's en schade aan gebouwen wordt aangepakt via beperking van de gaswinning. Alleen via deze combinatie wordt duurzaam vertrouwen opgebouwd.

Als dragers van het bestuursakkoord, samen met Rijk en provincie, waarop de instelling van de Nationaal Coördinator Groningen is gebaseerd voelen wij een grote verantwoordelijkheid voor genoemde succesvolle uitvoering van het programma.

Vanuit dat vertrekpunt komen wij tot de volgende reactie.

Van binnen naar buiten

We staan achter de werkwijze van 'binnen naar buiten' en "van rij naar vrij" In verband met nog bestaande onzekerheden vinden wij het reëel dat binnen het programma de flexibiliteit bestaat om basis van meer kennis prioriteiten toe te voegen, zoals bijvoorbeeld hoogbouw en vrijstaande woningen die extra kwetsbaar zijn op basis van bouwjaar. Via die systematiek kan ook op wijzigingen van de contouren onder invloed van wijzigingen in de productie worden gereageerd. Voor elke aanpak is evenwel noodzakelijk dat zo snel mogelijk in 2016 duidelijkheid ontstaat over de normstellingen.

Het programma draait daarnaast niet enkel om herstel van veiligheid, maar ook om herstel van vertrouwen. Het is daarom van groot belang dat wordt aangesloten bij de reeds beschikbare ervaringen en deskundigheid in het gebied.

De contouren van de KNMI kaart geven inzicht in de maximale grondversnelling en daaraan gekoppelde veiligheidsrisico's. Schade treedt op in een veel groter gebied dan waar het veiligheidsrisico speelt. We realiseren ons dat schade en versterking twee verschillende zaken zijn. Dit vraagt in de communicatie veel aandacht. Daarnaast kan schade aan de eigen woning een groter gevoel van onveiligheid met zich mee brengen dan een risicokaart. Deze last wordt door veel inwoners in het totale gebied gedragen en maakt ook schadereductie tot een relevante factor in herstel van vertrouwen in een veilig huis.

Nu de versterkingsopgave vooral neerdaalt in het kerngebied, vragen wij mede daarom aan u om voor pilots te zorgen in de overige gebieden. Wij denken hierbij aan pilots rondom hoogbouw, heft in eigen hand, verduurzamen van de particuliere koopvoorraad en schades door bodemdaling. In het MJP worden deze instrumenten gekoppeld aan de 0,2 contour of aan gebieden waar een substantiële versterkingsopgave plaatsvindt. Wij pleiten er voor om deze instrumenten ook gepast in te zetten buiten deze contouren in het kader van de krimp-sloop opgave.

Op pagina 69 wordt aangegeven dat in overleg met de betrokken gemeenten / clusters van gemeenten gekozen is voor een aantal kernen waar gestart wordt met de gebiedsgerichte aanpak in 2016. Wij hebben als gemeenten evenwel via het clusterniveau onze input voor het programma geleverd en daarbij onze prioritering gegeven. Die gaat verder dan nu in het programma concreet is

gemaakt. Wij gaan graag met u in gesprek hoe we de verschillen op basis van de leidende principes kunnen verklaren en overbruggen.

Duidelijkheid normen, onderzoek en regelingen

In het verlengde van gewenste duidelijkheid over de PGA, is het van het grootste belang dat begin 2016 duidelijkheid ontstaat over de NPR en andere relevante normen. Zonder inzicht hierin kunnen geen structurele en duurzame plannen ontwikkeld worden. Belangrijke aandachtspunten hierbij zijn:

- De veiligheid van gestapelde- en hoogbouw in Delfzijl, Hoogezand-Sappemeer en Groningen stad;
- De veiligheid van industrie (BRZO bedrijven), zowel van installaties maar ook de bijbehorende ondergrondse infrastructuur;
- Gebouwen waar veel mensen samenkomen (CC2 en CC3 gebouwen, dorpshuizen);
- De reden van de schade aan de randen van de G11. Wij vragen om nader onderzoek naar de samenloop van schades door bodemdaling, ook buiten de prioritaire gebieden;
- De nieuwe omgevingswet, waarbij gevraagd wordt om experimenten. Wij adviseren om sterker gebruik te maken van deze vraag en hierdoor versnelling aan te brengen;
- Heldere normen voor de versterking in combinatie met efficiënte systemen voor bepaling van de sterkte van gebouwen;.
- Conclusies en aanbevelingen uit het woningmarktonderzoek

Zonder vastgestelde normen kan ons inziens geen onderbouwd programma worden ontwikkeld, ook niet binnen de 0,2 contour. Wij vragen met spoed om het vaststellen van definitieve normen of om voor bepaalde gebieden of sectorale sporen de huidige normen te bevriezen en dit voor langere tijd. Uit het oogpunt van continuïteit en effectiviteit is het nodig dat zodra een gebiedsplan gestart wordt, de normen hiervoor niet meer aangepast worden gedurende de looptijd. Indien de periodieke bijstelling (ieder half jaar zoals in het MJP te lezen valt) alleen geldt voor nieuwe, nog te starten projecten kunnen we ons hier in vinden.

De beschikbaarheid van diverse regelingen in uw programma vormt een noodzakelijke voorwaarde voor zowel de gewenste versnelling in de aanpak als herstel van vertrouwen. Het afmaken en voor uitvoering gereed zijn in januari 2016 hebben voor ons dan ook de hoogste prioriteit op het niveau van de NCG. De lokale aanpak is daarvan sterk afhankelijk. Vanuit het uitgangspunt de bewoner centraal is toevoeging van een regeling om de woning in combinatie met versterken levensloopbestendig te kunnen zeer gewenst. Dit overeenkomstig de koppeling aan duurzaamheid.

De bewoner centraal

Bovenaan staat het belang van een veilige woning. Inwoners moeten veilig in ons gebied kunnen verblijven, werken en wonen. Een succesvol programma dat recht doet aan de wens van de betrokkenen, zet volop in op de samenwerking met de inwoners van het gebied. Zonder samenspraak en een volledige informatievoorziening lukt herstel van vertrouwen niet. U onderkent dit en wil werken aan de hand van een gebiedsgerichte aanpak, waarbij de bewoner centraal staat. De opstelling van de NCG hierin is passend bij de wens van de regio. Wel plaatsen wij de volgende kanttekeningen bij de uitvoering van het MJP op dit gebied:

- Als we bewoners goed willen begeleiden en ontzorgen, vraagt dit intensieve bewonersbegeleiding. Zowel individueel daar waar het gaat over eigen huis en haard, als collectief als we spreken over 'het DNA' van een dorp of een wijk. Deze begeleiding vraagt kwaliteit, duidelijkheid en mandaat. Voor ons is de versterkingsopgave net zo goed een sociale opgave als een technische opgave. Temeer omdat de ervaring tot nog toe laat zien dat de gaswinningsproblematiek een katalysator vormt voor (bestaande) sociale problematiek. Problemen worden opeens zichtbaar of verergeren.
- Een nieuw of versterkt huis is het eindresultaat, maar op de weg daar naar toe moet nagedacht zijn over de noodzakelijke randvoorwaarden. Denk hierbij aan vervoer naar school voor leerlingen waarvan de onderwijsvoorziening tijdelijk verder weg komt te liggen of aan een verhuisvergoeding of tuininrichting na versterkingswerkzaamheden. Wij zien deze flankerende maatregelen nog onvoldoende uitgewerkt in het MJP.
- We verwachten van de NCG coördinatie op de communicatie en het ontsluiten van de onderzoeksresultaten naar de bewoners. Ook vragen we oog voor de communicatie rondom de pilot van de woningcorporaties (1650 woningen) richting huurders. Het MJP geeft inhoudelijk onvoldoende tot geen koers aan de communicatie over de centrale thema's. Deze communicatie vraagt afstemming met de gemeentelijke communicatie over lokale uitvoering.

Gebiedsgerichte aanpak

Binnen de gebiedsgerichte aanpak hebben we het niet alleen over individuele objecten die versterkt moeten worden, maar ook over de context waarbinnen deze woningen staan. Leefbaarheid, sociale cohesie, werkgelegenheid en voorzieningen krijgen hier hun plaats. Naast een duidelijk plan voor het individu waar de technische versterking gecombineerd wordt met sociale maatregelen, vraagt de versterkingsopgave ook op gebiedsniveau een koppeling met veiligheid en leefbaarheid.

De inwoners van het gebied vragen om een voortvarende aanpak. Niet langer praten, maar doen. Naast duidelijkheid over normen en risico's is daarvoor nodig dat de NCG aansluit bij de aanpak van het gebied. Zowel binnen de krimpaanpak als rondom de belevingsproblematiek lopen al diverse zaken. Door hierbij aan te sluiten kan er versneld worden en wordt een gebiedsgerichte inzet gepleegd. De stakeholders van het gebied herkennen deze plannen en hebben hier vaak hun commitment al aan gegeven. In plaats van een top-down programma kan dan gewerkt worden aan een programma dat gedragen wordt door het gebied en waarvoor de basis al gelegd en de uitvoering is gestart..

Wij verwachten dat de NCG aansluiting zoekt bij de volgende lopende zaken en aanpak:

- Scholentransitie: de verbinding tussen de bestaande krimpaanpak voor scholen in het gebied en het versterken van scholen moet het uitgangspunt zijn. Er wordt van de NCG verwacht dat meegewerkt wordt aan het oplossen van de financiële tekorten die ontstaan door de versterkingsopgave. Hierbij vragen we specifieke aandacht voor het verduurzamen, afboeken, slopen en herinrichten. Tevens verwachten we dat de samenwerkingspartners voor het realiseren van brede kindvoorzieningen actief meegenomen worden in de planvorming.
- Krimpaanpak corporatie en particuliere woningen: in een groot aantal gemeentes is een aanpak voor de krimp ontwikkeld. Het versterkingsprogramma van de NCG moet hierop aansluiten en deze, waar er koppelkansen liggen, versnellen. Hoe organiseren we dat? Extra aandacht vragen we voor het te ontwikkelen instrumentarium voor versterking van particuliere woningen. Hoe kunnen we particuliere eigenaren verleiden om hun eigen woning 'Nul op de Meter' en/of levensloopbestendig te maken? Bied hiervoor aantrekkelijke arrangementen.
- Zorgtransitie: er ligt al een belangrijke en ingewikkelde opgave voor het zorgvastgoed in ons gebied door de vergrijzing, krimp en gewijzigde wetgeving. Deze problematiek moet samengebracht worden met de belevingsproblematiek en bij de aanpak van de zorgvoorzieningen moeten gemeenten vanaf het begin worden betrokken.
- Arbeidsmarkt: er zal een stuurgroep regionale economie worden ingesteld o.l.v. de provinciaal gedeputeerde de heer Brouns. In de arbeidsmarktregio Groningen is het Werkbedrijf Werk in Zicht actief. Daarin werken VNO NCW, MKB Noord, FNV, CNV, AWWN, het UWV en gemeenten samen om banen te realiseren voor de onderkant van de arbeidsmarkt. Wij willen dat er een logische aansluiting gemaakt wordt tussen de nieuwe stuurgroep en het Werkbedrijf Werk in Zicht. Verder hebben wij kennis genomen van uw wens tot een apart programma inclusief wettelijke experimenteerruimte voor het thema 'sociale inclusie', gericht op het activeren van de groep inwoners met afstand tot de arbeidsmarkt. Wij willen graag met u in gesprek hoe wij begin 2016 met elkaar vorm kunnen gaan geven aan dit programma.

Rolverdeling

Om invulling te geven aan de verantwoordelijkheid van meest nabije overheid willen de gemeenten het gezicht vormen van de versterkingsopgave in de richting van de bewoners. We willen daarom op basis van het programma en de daarin bepaalde prioritering en randvoorwaarden regie voeren over de lokale uitvoering van de gebiedsgerichte aanpak. We vragen de NCG om ons daarin te faciliteren en om gezamenlijk de voorwaarden uit te werken waaronder de verantwoordelijkheid van de NCG op niveau van het programma kan worden verbonden met de verantwoordelijkheid van de gemeente voor de uitvoering in samenwerking met het CWV.

Wij hebben onze zienswijze op dit punt reeds benadrukt in de gebiedsbijdragen die in de bijlagen zijn opgenomen van het MJF:

Wij missen in het programma dan ook de duidelijkheid over deze rolverdeling tussen de NCG en de gemeenten en de gevolgen in termen van kosten en formatie van de regierol van de gemeenten over de uitvoering. Het is daarom goed dat de gesprekken daarover inmiddels worden gevoerd.

Het herstellen van vertrouwen betekent dat afspraken moeten worden nagekomen. We moeten daarom voorkomen dat we in gesprek gaan en niet kunnen leveren. Daarvoor is onderlinge afstemming met de uitvoeringsorganisaties cruciaal en duidelijkheid vooraf dat geselecteerde projecten financieel zijn zeker gesteld. Wij komen daar in het eind van de brief nog op terug. Waarborg dat elke gemeente ook in kán zetten op een dialoog met haar inwoners. Dit vraagt tijd en geld, faciliteer de gemeenten hierin.

Kosten MJP

In het MJP staat dat in de komende maand een begrotingshoofdstuk wordt toegevoegd. Wij vinden dat dit in nauwe afstemming met de regionale overheden plaats moet vinden. Daarbij is de uitvoering van het programma in onze optiek gestuurd vanuit de veiligheidsprioriteit en niet vanuit budget. Verschillen tussen noodzakelijke ambities en beschikbare middelen kunnen wat ons betreft dan niet leiden tot aanpassing van het programma. Dit geldt ook voor de kosten van gemeenten. Duidelijkheid op dit punt is een voorwaarde om te kunnen starten met de uitvoering.

De gemeenten hebben zich maximaal ingezet om de lopende woon- en leefbaarheidsplannen tot uitvoering te brengen. De middelen die in de reguliere begroting voor algemene programma's beschikbaar zijn worden nu al gericht ingezet voor speerpunten in deze plannen en cofinanciering. Door deze plannen te ritsen met de versterkingsopgave voor met name de individuele woningen dragen gemeenten hun steen bij. Er is daardoor volstrekt geen ruimte om meer middelen beschikbaar te stellen voor deze aanvullende opgave. Indien van gemeenten meer wordt verlangd dan kan dat alleen door een extra financiële impuls van het Rijk. Dit geldt ook voor de financieringslasten als plannen naar voren moeten worden gehaald uit oogpunt van veiligheid of combinatie met de versterkingsopgave. Wij verwachten dat de NCG hier tussen de overheden kan verbinden.

Om de benodigde daadkracht en snelheid in de uitvoering te organiseren, lijken afspraken op programmaniveau met de NAM onontbeerlijk. Wij begrijpen dat de NAM hierin een eigen aansprakelijkheid- en verantwoordelijkheidspositie heeft. Voor de slagkracht in de uitvoering is het volgens ons noodzakelijk om op een abstracter niveau afspraken te maken en de benodigde middelen te organiseren. Zoals het MJP nu gepresenteerd wordt, lijkt de NAM op elk los gebiedsplan zijn fiat te moeten geven. Dit is niet goed werkbaar in de uitvoering naar bewoners en geeft grote risico's voor vertraging. Als wij met bewoners collectief of individueel in gesprek gaan dan moet vooraf duidelijk zijn dat uitvoering binnen randvoorwaarden ook daadwerkelijk plaatsvindt. Alleen op die manier wekken wij vertrouwen en stellen wij de bewoner centraal. De benodigde kostendekking voor de projecten, maar eigenlijk voor het programma moet vooraf duidelijk en zeker zijn.

Voortgang

Met het programma worden niet alle zorgen over de realisatie van de uitvoering en met name over de snelheid en slagkracht daarvan weggenomen. Veel onderdelen van uw programma moeten nog uitgewerkt worden. Bewoners worden, ook in de nieuwe aanpak, nog steeds geconfronteerd met veel verschillende partijen om uiteindelijk tot een oplossing te komen. Een planning van de totale aanpak ontbreekt, waardoor voor veel bewoners, ook binnen 0.3 contour, onzeker blijft wanneer hun veiligheid deel gaat uitmaken van de aanpak. Uiteraard moet de bewoner centraal worden gesteld, maar dit mag niet ten koste gaan van de snelheid die gevraagd wordt door diezelfde bewoner. Wij blijven er daarom vanuit gaan dat de realisatie van de totale opgave wordt afgerond binnen tien jaar, en voor het kerngebied binnen vijf jaar.

Tenslotte

De gemeenten zien er naar uit om in goede samenwerking uitvoering te geven aan het programma en daarmee invulling te geven aan de grote verantwoordelijkheid die wij als overheden individueel en gezamenlijk via de Nationaal Coördinator dragen.

12 november 2015